

כניסת השבת והחג	17:38	ירושלים
יציאת השבת והחג	18:50	בני ברק
	17:56	חיפה
	17:47	עפולה
	18:49	

כתורתם ועשנתם של חכמי צפון אפריקה

כ"ח תשרי

גיליון 52

שנה ב'

פרשת בראשית

דבר העורך

מדוע התורה אינה פותחת במצוות מעשיות, והמסר

עבורנו

איגרת זו היא ספר שלם העוסק בקורותיהם ותולדותיהם של חכמי מרוקו בכלל וחכמי פאס בפרט [ובעז"ה יראה שוב אור על ידי המכון שלנו]. עלתה במוחי שאלה: האם זה לא ביטול תורה לכתוב את תולדותיהם או קורותיהם של חכמים, בעוד שבזמן זה היה אפשר ללמוד עוד כמה דפי גמרא, [ובאמת כך היא דעתו של הגר"ח ברלין בהקדמתו לספרו של אביו "מרומי שדה"].

אולם דומני שכל שנעמיק בסיפורי התורה יותר, נבין שבאמת אין בתורה סיפורי עובדות כלל, אלא כל העובדות שבתורה הן הוראות ודינים איך לנהוג, וכל המעשיות שבתורה הן גופי דיני התורה ממש, והרי הן חשובות לא פחות משאר דיני התורה ממש. [וראה מה שכתב באיגרות החזון איש (ח"ב קל"ג), שסיפור אורחות חיייהם של צדיקים הם "גופי תורה", וכעין זה ב"ביאורים והנהגות" (שטרנבוך, ריש פ' בראשית)].

וכשם שהתורה פתחה בכוונה תחילה בספר בראשית ולא החלה עם דינים ומצוות כדי ללמדנו שאף סיפורי התורה הם גופי התורה, כך עלינו להבין שיש תועלת מרובה ללמוד אורחות חיייהם של גדולים וצדיקים, שבכוחם להלהיב את הלבבות ללמוד מהם אורחות חיים ויראת שמיים.

עתה נבין שכשם שהתורה פתחה דווקא בסיפורים ועובדות כדי ללמדנו שאף הם גופי התורה, כך גם אותם גדולי הדורות שכתבו ספרי קורות ותולדות - כתבו זאת כדי ללמדנו שכל אלה הם בכלל לימוד התורה. יהי רצון שנזכה להלך בדרכיהם של רבותינו הקדושים, אמן כן יהי רצון.

בברכת שבת שלום

יוסף רבינו

בתחילת התורה, התורה בוחרת דווקא להתחיל עם מעשים וסיפורים, כנעשה בבריאת העולם ובדור המבול, דרך האבות והשבטים, עד ירידת עם ישראל למצרים ויציאתם לכיוון המדבר, ולא עם מצוות מעשיות. נשאלת השאלה: אם מטרת הקב"ה להביא לנו את תרי"ג המצוות, מדוע התורה פותחת דווקא במעשים אלו ולא במצוות מעשיות, והרי זו מטרתו של הקב"ה לכאורה.

לפני שנענה על השאלה נחدد אותה קצת יותר, המתבונן בספרי מוני מצוות התורה יראה דבר פלא - מוני המצוות (כדוגמת ספר החינוך ועוד) מנו עד לאמצעו של ספר שמות מצוות בודדות בלבד. ושוב התמיהה זועקת: מדוע בחר דווקא הקב"ה לפתוח דווקא עם מעשים אלו ולא עם מצוות מעשיות.

אכן, השאלה כבר כתובה ברש"י, שפתח את פירושו לתורה בציטוט המדרש, וכדבריו: "אמר רבי יצחק: לא היה צריך להתחיל את התורה אלא 'מהחודש הזה לכם', שהיא מצווה ראשונה שנצטוו בה ישראל".

את ביאור שאלתו של רבי יצחק שהביא רש"י כתב לפרש מוהר"ר יהודה טולידאנו זלה"ה בספרו "אמרי בינה": "מאחר שהתורה באה להודיע לנו המצוות, הייתה צריכה להתחיל מהחודש הזה שהיא מצווה הראשונה שנצטוו בה ישראל, ומעשה בראשית וסיפור האבות יהיה בספר אחד בפני עצמו". הרי לנו שרש"י כבר התקשה בקושיה זו, ועל כך מביא את יישובו של רבי יצחק במדרש. אנו נציע תשובה נוספת לשאלה זו, אולם נקדים לכך קושיה נוספת, לפני כמה שנים נתקלתי בספרו של רבי אבנר ישראל הצרפתי זלה"ה - "איגרת יחס פאס".

ביאורים ופירושים על המקרא מגאוני מרוקו

במילה בראשית רמזים כל מצוות התורה

וכשהייתי בגיל ט"ז שנה בא ונכנס אצלנו הרב כמוה"ר מסעוד אצראף ז"ל, שגם הוא נתגדל בביתנו, ולמד תורה לפני מר זקני הנז', ולפני מ"א [-מר אבי-] ז"ל, **הוא אמר שמר זקני הרב הקדוש צדיק יסוד עולם כמוה"ר אהרן ז"ל היה בדעתו לסדר תרי"ג מצוות על מלת בראשית, ולא איסתייעא מילתא.**

וכוונתו היא ע"ש הפסוק ראשית חכמה יראת ה', דהיינו ראשית החכמה שהיא התורה היא יראת שהיא אותי תרי"ג. ושתים שהם אנכי ולא יהיה מפי הגבורה שמענוס. ומ"ט ומ"ן אם אני הצעיר אוציא המחשבה של מז"ה לפועל. באותו זמן הייתי אני כבן ט"ז שנה, וקמתי ונתעודדו וכו', ובאותו זמן התחלתי וסדרתי כמו ק"ל מצוות, וזאת להודיע שבאותו זמן לא היה בידי ס' החינוך ומה שהיה אצלי הוא ספר המצוות למהר"ם חאגיז ז"ל, ואחר זמן וזמנים רכשתי ס' החינוך ז"ל, וחומש עיר מקלט והגהות על המצוות. ומה שהחלטתי הוא, שביען ס' החינוך אינו מביא פסוקי התורה הרמזים בהם המצוות כמו ס' אלה המצוות, ובכן אני מביא תחלה דברי ס' אלה המצוות, ואח"כ אם חידש איזה דבר שלא נזכר בס' החינוך, ואח"כ מביא טעמי המצוות שכתב החינוך ז"ל, יען שהחינוך האריך ובכל מצוה עשה בה ג' דרכים, דרך הראשון כללי, ודרך השני טעם המצוה, ודרך שלישי דיני המצוה, ואני בחרתי בדרך האמצעי שהוא טעם המצוה דוקא, ואם יש איזה חידוש בס' אלה המצוות או בעיר מקלט כתבתי, וג"כ אם נראית לי איזה הערה בס' החינוך כתבתי.

וידוע דמלת בראשית יש בה ששה אותיות ויכולה להצטרף בכמה צירופין יותר מכתר צירופין שיש במצוות, וכמ"ש בס' יצירה המכונה לאא"א ע"ה וז"ל שם בפ"ד משנה ט"ז, ב' אבנים בונות ב' בתים, ג' אבנים בונות ששה בתים, ארבע אבנים בונות כ"ד בתים, חמש אבנים בונות ק"כ בתים, ששה אבנים בונות תש"ך בתים, שבע אבנים בונות חמשת אלפים וארבעים בתים, מכאן ואילך צא וחשוב מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע עכ"ל, ושם בס' יצירה יש בו עשרה פירושים רובם ע"ד האמת, ואחד מהם לרבינו האר"י ז"ל. אמנם מה שאנו צריכים פה הוא הפי' הפשוט שהוא להרב פני יצחק ז"ל וז"ל, ב' אבנים בונות ב' בתים, ר"ל השתי אותי בצירוף, אינם יכולים לבנות בהם, אלא שני בתים, שני צירופי גלגולים כמו אב היפך זה בא. ושלוש אותיות מתהפך לששה צירופי גלגולים, כמו אמש, אשם, מאש, משא, שמא, שאם. כמו על דרך זה, בכל מה שמרבים האותיות, כן מתרבים צירופי הגלגולים, ונקראו האותיות בשם אבנים כי כמו שהאבנים נחצבו

מהר הסלע, כן האותיות נחקקו ונחצבו משם ה' סלעי צורי, וע"י כל כ"ב אותיות התורה נצטיירו כל הדברים שבכל העולמות עכ"ל, והגם דבס' יצירה כתב ששה אבנים בונות שבע מאות ועשרים בתים, דהיי' צירופים, מ"מ אכן בדידן לא צריכים פה רק לתר"כ צירופים כמנין כתר מצות, שהם תרי"ג דאורייתא, ושבעה דרבנן, הגם דיש במלת בראשית שש אותיות.

וסהדי במרומים שלא ראיתי ולא שמעתי בשם ס' מעשה בראשית להרב יוסף בן דהאן ז"ל, עד שכמעט גמרתי כל המצוות על מלת בראשית.

מאי"ן יבוא - רבי מכלוף אבוחצירא

יש שני סוגי אש, אחת נבראה ביום ראשון, ואחת

במוצאי שבת

ומה שכתב רש"י אש ומים שעירבן זה בזה ועשה מהם שמים. קצת קשה דמשמע מזה שאש ביום ראשון נברא, ואילו בגמ' בפסחים (דף נ"ד ע"ב) אמרינן דעלה במחשבה ליבראות בערב שבת של שבת בראשית, ולא נברא עד מוצאי שבת, שנתן ה' בינה יתירה באדם הראשון מעין דוגמא של מעלה, והביא שני אבנים וטחנן זו בזו ויצא מהם אש, ולכך מברכין על הנר במוצאי שבת, מפני שהוא תחלת ברייתו, אלמא דאש לא נברא עד מוצאי שבת.

ויש לומר דאש דקאמר התם שנברא במוצאי שבת לאו היינו אש היסודי שנברא ביום ראשון, אלא היינו אש דידן, אבל האש היסודי נברא ביום ראשון עם שאר היסודות, וממנה נעשו השמים. אי נמי אפשר שהאש והמים הללו אינם מהיסודיות, אלא אש ומים אחרים יותר מעולים, ומה שכתוב יהי רקיע בתוך המים, לאו למימרא שנתהוה מהמים, אלא בחיזוק הרקיע מיירי כדפירש"י לעיל, ולא בהוייתו ממש, וכן כתב ביפה תואר בבראשית רבה פרשה ד' ס' ט', ע"ש. [-א"ה ראה באו"ח הקדוש (ריש הפרשה) שכתב, "והאש שלא הזכיר ה' תיקונו כל עיקר, הוי יודע כי האש לא גילה ה' מקורה בגילוי השמים והארץ והמים להיותה מקור חזק ויש ממנו כליון לעולם אם היה נמצא כמים וארץ ואין העולם יכול להתקיים, לזה הניחו הקב"ה במקומו שנברא במאמר ראשון מובלע ברעפים עד שהוצרך אדם לו והקיש ברעפים והוציא מהם אש שיעור המספיק לו כאומרם ז"ל (ב"ר י"א) שעל כן אנו מברכים במוצאי שבת בורא מאורי האש. גם בזה גילה ה' אופן הערבוב שהיו מעורבבין המקורות והיסודות בשעת בריאתם קודם שהכינו ה' כל אחד על משמרתו, כי אם לא היה דבר זה במציאות לא היתה דעת אנוש סובלת ידיעה איך יהיו מעורבים יחד מקורות ומה גם עפר ואש"-.]

אמרי בינה - רבי יהודה טולידאנו

עיונים במשנתם של חכמי מרוקו - חדשנות בדברי אגדה

אלא אף לחדש דין מכח מקרא הסגר סגור, כי ראו שזה פירצה גדולה ח"ו בחומת התורה לתת תורת כל אחד לבדו ח"ו.

אכן בחלק סיפורי התורה והדומה להם בנביאים ובכתובים השער הזה נפתח בגדולים אשר מעולם אנשי ה', לפרש חוץ מפירושי הש"ס והמדרשים, ואשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך יוכלו לחלוק גם על פירוש רז"ל אחרי שאין הדבר תלוי לדין מדיני התורה כאשר נהגו בזה רבים וגדולים, כמו רבנו בספר המורה, והראב"ע, והרד"ק, והרלב"ג, והרמב"ן ז"ל ודומיהן, כי תורת אמת היא ויקובל האמת ממי שאמרו, זולת במקובל לא תגע בו יד, ומרגלא בפומיהו אם קבלה נקבל". [וראה עוד בענין זה בהקדמת המהדיר הרב פרופסור מ' עמאר שליט"א להגדה של פסח שלל רב עמ' 16-17. וגם מאמרו של מ' אביעזר בס' פאס וערים אחרות במרוקו, (עמ' 212, הערה 35).

דברי מוהרנ"ת מברסלב זלה"ה

כשנדברתי בענין זה עם ידידי הרה"ג שרון שמעון סרוסי שליט"א הראני לדברי רבי נתן מברסלב זלה"ה בספרו שיחות הר"ן בשם רבו הגדול רבי נחמן:

"אמר, מי שרוצה לחדש בתורה מותר לו לחדש ולדרוש כל מה שירצה, כל מה שיזכה לחדש בשכלו, ובלבד שלא יוציא איזה דין חדש על פי דרושו שדורש בדרך דרוש וסוד".

במחקר קטן זה נעמוד על שיטה יחודית שחזרה על עצמה כמה וכמה פעמים בחידושי רבינו האור החיים הקדוש, ולהלן נציין שכן היא גם דעתם של גדולים נוספים, כדוגמת מוהר"ר המלאך רפאל בירדוגו זלה"ה, ורבי נחמן מברסלב זלה"ה.

שיטת האור החיים - ומדוע מצינו אמוראים

החולקים ע"ד התנאים

תחילה נפתח עם דבריו של האור החיים בפרשתינו (בראשית, א', א', אופן ג'), וכה דבריו, "ודע כי הרשות לנו נתונה לפרש משמעות הכתובים בנתיבות העיון ויישוב הדעת הגם שקדמונו ראשונים ויישובו באופן אחר, כי ע' פנים לתורה ואין אנו מוזהרים שלא לנטות מדברי הראשונים אלא בפירושים שישתנה הדין לפיהן, ולזה תמצא שהאמוראים אין כח בהם לחלוק על התנאים במשפטי ה', אבל ביישוב הכתובים ובמשמעותן מצינו להם בכמה מקומות שיפרשו באופן אחר".

נציין שעל משנתו זו חזר על כך רבינו האור החיים בכמה מקומות, וכמו שכתב גם בפרשת ויגש (מ"ו, מ"ח), "ולא יקשה בעיניך שיהיה פירושנו הפוך מדברי חז"ל, כי כבר הודעתך כי בפשטי התורה שאין הלכה יוצאה מהם רשות נתונה לתלמיד ותיק לחדש, ועליהם נאמר (שה"ש ה') חכו ממתקים וכולו מחמדים". [וראה עוד בדברי רבינו האור החיים בהקדמתו לפירושו, ובפרשת תזריע (ויקרא, י"ד, ל"ה), ובפרשת האזינו (בתח"י הפרשה)].

דברי מוהר"ר רפאל בירדוגו זלה"ה

דברים דומים לזה כותב גם מוהר"ר רפאל בירדוגו זלה"ה בהקדמת ספרו "מי מנוחות", ואלו דבריו: "וכאשר גברו הצרות והטלטול, נשכחו בעוונות הרבים פירושי הראשונים, ולא הספיקו להם במה שיקשה להם בפשטי הכתובים, אז החלו חכמי הדורות - כל איש אשר נתן לו אלהים חכמה בלבו לקרבה אל המלאכה לעשות אותה, לפרש כפי שכלם מאשר חננס אלהים, בצרוף מה שנשאר מקובל מידי שמה רבינו ז"ל, כשאר עשה רש"י וכל הגאונים אשר מעולם.

אך המה ראו כי בשער מצות התורה אין להכנס לפרש חוץ מפירושים הנזכרים בש"ס ומדרשים, ולכן גזרו אומר, השער הזה יהיה סגור ואיש לא יבא בו, כי ה' אלהי ישראל בא בו (יחזקאל, מ"ד, ב'), אין צריך לומר לסתור המובא בש"ס ובמדרש,

קוים לדמותו של מוהר"ר יעקב שטרית זיע"א [לרגל יום הילולא]

לאחר פטירתו זכו בני משפחתו ואשתו לעלות ארצה. אולם הם לא שכחו את אביהם וניסו בכל מחיר להעלות את עצמותיו הקדושות לארץ. בנו של רבינו, רבי משה שטרית, טרח ודאג להביאו ארצה, כשהוא פועל מול השלטונות שהערימו לא מעט קשיים. בסופו של תהליך ארוך ומייגע הצליח בנו להביאו לקבורה בארץ, והוא נטמן בעיר שדרות בחודש אייר תשנ"ח.

חיבוריו

רבינו הותיר אחריו את חיבורו "זבחי יעקב" - דיני שחיטה וטריפות לפי מנהגי המערב [יצא לאור בשני חלקים על ידי "הספרייה הספרדית" בשנת תשע"ב].

זכותו תגן עלינו, ועל כל ישראל, אמן!

המשך מעמ'6 מדור "גנוזות המערב"

לאחר מכן שימש כחבר הרבנות הראשית בעיר טנג'יר, ופעל רבות בהקמת בתי דין ובית המדרש "תורה וחיים". בשנת תרפ"ו (1926) מונה לאב בית הדין, לסגן הרב הראשי בקהיר לחבר בית הדין לערעורים במצרים - תפקידים בהם כיהן עד לבחירתו כרבה הראשי של העיר תל אביב-יפו בשנת תש"ב (1942).

בשנת תשי"ח (1958) נבחר לכהן כשר הדתות של מדינת ישראל, בתפקיד זה כיהן עד לפטירתו ביום כ"ד בתשרי תשכ"א (1960).

רבינו היה מהבולטים בחקר יהדות מרוקו והותיר אחריו את ספרו המפורסם "נר המערב" - תולדות ישראל במרוקו, בו הוא מגולל את תולדותיה של יהדות מרוקו מראשיתה ועד ימיו. [מלבד זאת נודע גם בספרו בהלכה שו"ת "יום הגדול", ועוד ספרים וחיבורים רבים].

מוהר"ר יעקב שטרית נולד לאביו ולאמו בשנת תרנ"ב (1892) בעיר תפילאלת שבמרוקו. רבי יעקב שימש כשוחט ומוהל נערץ ברחבי מרוקו, כיהן כרבה הראשי של העיר ריש, ונודע כתלמיד חכם גדול הבקי בחדרי תורה - החל מתלמוד על כל חלקיו ועד ידיעות עצומות בחכמת הקבלה.

תולדות חייו

את תחילת לימודיו החל רבי יעקב בתפילאלת בישיבת "אביר יעקב" המפורסמת. בישיבה זו למד עם האחים הגדולים, הבבא סאלי זלה"ה והבבא חאקי זלה"ה.

[לימים, בעת שהותו של הבבא סאלי בביתו של רבי יעקב לצורך התייעצות וליבון סוגיות בענייני הקהילה, ראה הבבא סאלי את בנו של רבי יעקב והציע לו להכניסו לישיבתו. השיב האב רבי יעקב שהוא צריך לשאול את אשתו, אשתו הסכימה, והבן רבי משה נכנס לישיבה ללמוד יחד עם בנו של הבבא סאלי, "הבבא ברוך"].

לאחר לימודיו החל לשמש כרבה הראשי של העיר ריש [על פי בקשת הבבא סאלי, שכיהן אז כמרא דאתרא של המחוז]. בעיר זו, מלבד היותו רבה הראשי של העיר הדואג לכל צורכי הקהילה, ייסד חבורה ללימוד "הזהר הקדוש", כשהוא עומד בראשה ומפרש לפשוטי העם את הארמית הקשה שבזהר לערבית המדוברת. תלמידיו מעידים שהשיעורים היו מעניינים ומרתקים את שומעיהם, וכל הנוכחים היו יושבים שעות מרובות כשהם שותים בצמא את דבריו.

מלבד פעילותו כמריץ תורה, שימש רבינו יעקב גם כשוחט ומוהל נערץ. באותם ימים, כשתנאי הקירור לא היו מן המשובחים, נדרשו השוחטים לשחוט מדי יום עבור בני הקהילה. רבינו, ששימש כשוחט, היה שוחט מדי יום עופות ובקר עבור בני הקהילה, תוך שהוא מוודא שהבשר המסופק הוא בכשרות וברמה הגבוהה ביותר.

רבינו לא זכה להיות מן העולים לארץ, ובשנות העלייה ארצה סורב לעלות מחמת בריאותו הרפואה. הוא נותר במרוקו, כשצער רב קינן בקרבו על כך שלא הצליח לעלות לארץ הקודש.

בשנת תשי"ח (1957) שלח הבבא סאלי את רבינו לעיר אלקאסבי כדי שיהיה עם בני הקהילה שם במשך תקופת החגים. במהלך שהותו שם חלה, ועם שובו למיטתו נפטר ביום כ"ו בתשרי תשי"ח, כשבני העיר מקבלים בתדהמה את הבשורה המרה על פטירתו.

שאלות בענייני קירוב רחוקים

ספק בטבילת כלים

שאלה. כלי זכוכית שאדם אחד הביא לי לשתות בו, ואיני יודע אם כלי זה טבול או לא, [אותו אדם אומר שאף שלצערינו אינו נמנה מבין שומרי התורה והמצוות, בנו הוא שתו"מ והוא מטביל לו את הכלים בבית], האם מותר לשתות בכוס זו או לא.

תשובה. הנה כאן יש ב' נושאים לדון בהם, א'. באופן שבדאי שאותו אחד לא הטביל האם מותר לשתות באותו כוס מפני דרכי שלום. ב'. האם ניתן לצרף ספק זה שהוא טוען שבנו בדרכי מטביל לו את הכלים שבבית.

הנה במקום שאדם מתארח אצל יהודי שאינו שתו"מ והוא בודאי לא הטביל את כליו מצינו לכמה פוסקים שהתירו להשתמש בהם, ואציין לכמה מהם, בשו"ת אורל"צ (ח"ד, פל"ט, ט"ז) הביא שאלה מעין זו, וכתב, "אם יכול להימנע מלהשתמש בכלים שם, כגון להשתמש בכלים שאינם חייבים טבילה... הרי זה עדיף, ואם אינו יכול, ויש חשש של איבה, או הלבנת פנים, יש להקל להשתמש בכלים אלו", ובהערות ביאר הטעם, דכיון שיש מקום לומר שאין חיוב טבילת כלים מוטל על האורח, וכלי שאינו טבול אינו אוסר המאכל, יש לומר שלא נאסר באופן זה להשתמש בכלי, ואף שלכתחילה ראוי להימנע, אם יש חשש איבה, או דרכי שלום יש להקל להשתמש בכלים אלו.

ובס' הכשרות למעשה (פנחס, עמ' רי"ב) הביא דברי הרב בית אבי (סי' קט"ז), שדעתו דיש להקל בענין הנ"ל משום שאין הכלי של האורח אלא יש לו זכות השתמשות בעלמא, וע"כ אין חיוב טבילה מוטל עליו, ושפיר יכול הוא להשתמש בכלי, וכ"כ בשו"ת אשר חנן (ח"ו, סי' כ"א), ושכן הובא בשו"ת וישמע משה (ח"ב, עמ' קצ"ה) בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל. [וראה שם בהערה ס"ג].

אמנם בס' הליכות עולם (ח"ז, עמ' רנ"ג) חלק ע"ד וס"ל שאפילו במתארח אין להקל משום דרכי שלום, וכמ"ש שם, "אולם המתארח בביתו של חברו ויודע שלא הטביל את הכלים הטעונים טבילה, אסור לו לאכול ולשתות עד שיטבילם, הואיל ועיקר לקיחתם היתה להשתמש בהם לאכילה ושתיה".

אלא שבעניינו הנ"ל יש להקל מהטעם הנוסף שיש לנו ספק, דשמא הטבילו כבר הכלי, ובכה"ג יש להקל מטעם זה, וכמו שמצינו בשו"ת יביע אומר (ח"ב סי' ט', או' י') שהעלה שכלי שחיוב טבילתו הוא מדרבנן ויש לנו ספק אם הוטבל הוא כראוי או לא, יש להקל להשתמש בו, וכ"כ בכה"ח (סי' שכ"ג, סקמ"ז) להקל בשבת. [וראה עוד בס' הכשרות למעשה (עמ' ר') בהערה ד'].

ושוב ראיתי בס' הכשרות למעשה (עמ' רי"ב) שאף הוא העלה דכאשר אדם מתארח אצל יהודי שאינו שתו"מ והמארח מגיש לפניו כלי זכוכית יש להקל,

ובפרט כשיש ספק אם הבעל הבית הטביל את הכלים שמותר להשתמש בהם, ובהערה שם ציין שכן כתב ג"כ הגר"מ מאזוז זצ"ל.

ולכן הלכה למעשה נראה שבכהאי גוונא הנ"ל שיש לנו ספק אם הכלי הוטבל, וגם חשש של איבה ודרכי שלום, ובפרט שהדבר יועיל לקרבו לתורה ומצוות יש להקל להשתמש בכלים אלו.

תפילה במכנס וחולצה קצרה

שאלה. אצלנו במדרשיה אנו מקיימים תפילת ערבית, נערים רבים רוצים לעלות חזנים וברור שהדבר יחזק אותם, אלא שהרבה פעמים אותם חזנים רוצים לעלות כשהם בחולצה קצרה, או מכנס קצר, מה לעשות.

תשובה. כתב מרן בשו"ע (סי' נ"ג, סעי' י"ג), "פוחח והוא מי שבגדו קרוע וזרועותיו מגולמים, לא ירד לפני התיבה", ובמשנ"ב (שם, סקל"ט) ביאר שמה שכתב השו"ע וזרועותיו, אין הכוונה רק זרועותיו בלבד, אלא "גם כתפיו", ובפשטות נראה שכל שאין גם כתפיו מגולמים אינו בכלל פוחח שעליו כתב השו"ע שלא יעלה.

אלא שלכאורה מכך שהשו"ע השמיט פרט זה של "כתפיו" היה אפשר לומר שלדעת השו"ע אין לעלות חזן אף מי שזרועותיו מגולמות, וכמו שכתב בדעת השו"ע הב"ח (שם), וכן נקט בשו"ת יחווה דעת (ח"ד סי' ח') ובילקוט יוסף (מהדור' חדשה, תפילה ח"ב) עמ' קס"ו, והגר"מ מאזוז זצ"ל בהערותיו על המשנ"ב (איש מצליח, הערה 4).

אלא שבנידון דידן נראה להקל מכמה טעמי, הנה בכמה וכמה ראשונים לכאן מובא שפוחח הוא דוקא מי שגם כתפו מגולה ולא רק זרועותיו, יעויין ברמב"ם (פ"ח מהל' תפילה הכ"ב), שכתב להדיא, "אבל מי שכתפיו מגולמות", ובטור (סי' נ"ג) כתב, "פוחח אינו עובר לפני התיבה, וזהו מי שלובש בגדים קרועים בכתפיו, וזרועותיו מגולמות", וכ"ה דעת הרי"ף (מגילה ט"ו ע"א), ויש לצרף עוד מה שהביא בילקו"י בשם מחבר א' שר"ל שפוחח הוא דוקא מי שבגדיו קרועים, אולם אם הדרך לילך כן, וכגון בחולצה קצרה, אינו חשש של כבוד הציבור, ואפשר שבזה יהיה מותר.

ולכן נראה דבכה"ג הואיל והמדרשיה ייסודה הוא לצורך קירוב רחוקים, ובודאי שהדבר יועיל לקרובם לשמור תורה ומצוות, אם אפשר לומר לנער שישים טלית הנה מה טוב, **אולם גם במקום שאין טלית יש להקל, ומצוה לעשות כן שע"ז יראו אור היהדות ויחזרו בתשובה שלימה**, אכ"ר. [ושאלתי שאלה זו גם להרה"ג רבי אופיר מלכה שליט"א וענה לי בפשיטות שיש להעלות נערים כאלו לחזנים, ושו"ר שבעת הצורך מקיל גם בילקו"י שם למעיין בין השיטין].

מכתב נדיר - לרגל הילולת מוהר"ר רבי יעקב משה טולידאנו זלה"ה

לרגל הילולת מוהר"ר רבי יעקב משה טולידאנו זלה"ה (כ"ד בתשרי), ולרגל פתיחת השנה החדשה, אנו מפרסמים מכתב נדיר של רבינו.

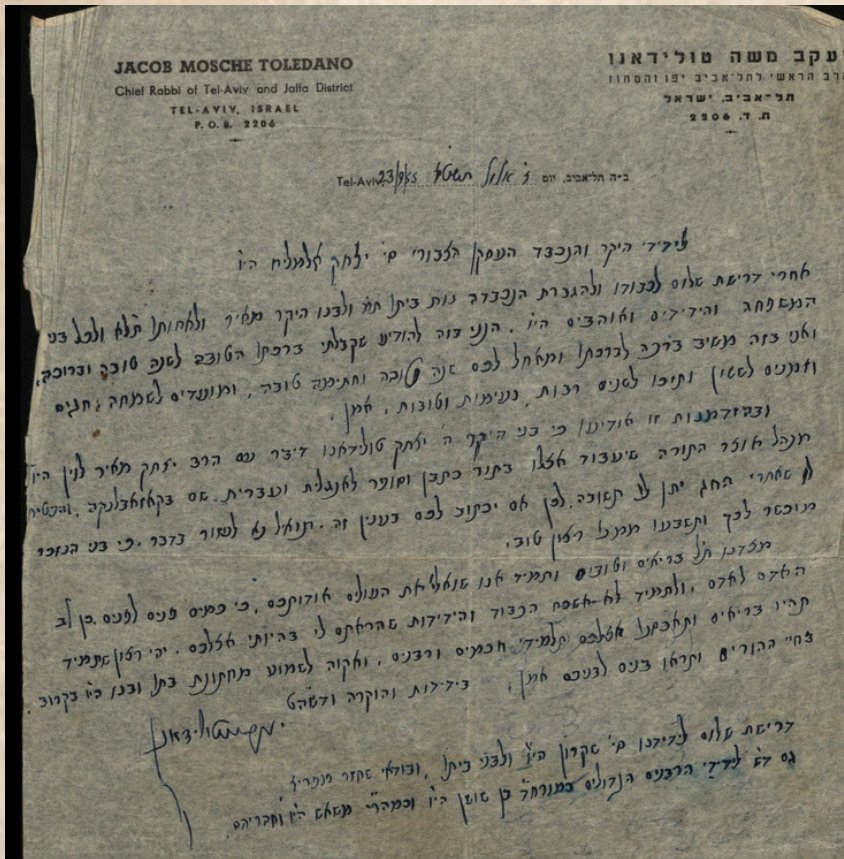
במכתב זה רבינו מודה ומוקיר את מנהל רשת "אוצר התורה" במרוקו, מר יצחק אלמליח, ומאחל לו ולרעייתו ברכת שנה טובה ומבורכת. רשת תלמודי התורה "אוצר התורה" נוסדה על ידי רבי רפאל עבו זצ"ל ופעלה רבות בכל רחבי מרוקו למען ביצור והעמדת חומות היהדות, בזמן שלטונם של הצרפתים שהביאו עמם את התרבות המודרנית שעשתה שמות בקרב הצעירים באותה תקופה.

רבי רפאל עבו פעל ללא לאות והסתובב בכל רחבי מרוקו - מן הכפרים הקטנים ועד העיירות הגדולות - כשהוא פותח תלמודי תורה על טהרת הקודש, מפקח על כל הנעשה בהם, ודואג לתקציב המלמדים ולשאר ההוצאות - הכרוכות בעניין.

אחד המנהלים הבולטים ברשת "אוצר התורה" היה מר יצחק אלמליח, שהיה יד ימינו של רבי רפאל עבו ושימש כמנהל התלמודי תורה מטעמו.

גוף המכתב

לידידי היקר והנכבד, העסקן הציבורי, סי' יצחק אלמליח הי"ו. אחרי דרישת שלום לכבודו ולגברת הנכבדה נוות ביתו תחיו, לבנו היקר מאיר ולאחותו תל"א, ולכל בני המשפחה והידידים ואוהבים הי"ו. הנני בזה להודיע שקיבלתי

ברכתו הטובה לשנה טובה וברוכה, ואני בזה משיב ברכה לברכתו, ומאחל לכם שנה טובה וחתימה טובה, ומועדים לשמחה, חגים וזמנים לששון, ותזכו לשנים רבות, נעימות וטובות, אמן.

בהזדמנות זו אודיעו כי בני היקר, ה' יצחק טולידאנו, דיבר עם הרב יצחק מאיר לוי הי"ו, מנהל "אוצר התורה", שיעבוד אצלו בתור כתבן וסופר לאנגלית ועברית, שם בקאזבלנקה, והבטיח לו שאחרי החגיגות לו תשובה. לכן אם יכתוב לכם בענין זה, תואיל נא לעזור בדבר, כי בני הנזכר מוכשר לכך, ותשבעו ממנו רצון טוב.

מצדנו ת"ל בריאים וטובים, ותמיד אנו שואלי את העולים אודותכם, כי כמים הפנים לפנים, כן לב האדם לאדם. ולתמיד לא אשכח הכבוד והידידות שהראיתם לי בהיותי אצלכם. יהי רצון שתמיד תהיו בריאים, ותאכסנו אצלכם תלמידי חכמים ורבנים, ואקוה לשמוע מחתונת בתו ובנו הי"ו בקרוב בחיי ההורים, ותראו בנים לבניכם, אמן.

בידידות והוקרה, ודשה"ט יעקב טולידאנו. דרישת שלום לידידנו סי' שוקרון הי"ו ולבני ביתו, ובודאי שחזר מפריז.

גם ד"ש לידידי הרבנים הגדולים כמורח"ד בן שושן הי"ו, וכמהר"י משאש הי"ו וחבריהם.

קיום לדמותו של רבי יעקב משה טולידאנו זלה"ה

רבי יעקב משה טולידאנו זלה"ה הוא אחד האישים הבולטים בחקר יהדות מרוקו בדור האחרון. רבי יעקב הוא נצר למשפחה מרוקאית שעלה ממרוקו לעיר טבריה, שם גדל והוסמך לרבנות בישיבתו של אביו, רבי יהודה טולידאנו. בתקופת מלחמת העולם הראשונה, עם גירוש נתיני המעצמות על ידי הטורקים, הגיע לאי קורסיקה יחד עם מגורשים רבים ושימש כרבם עד לסיום המלחמה.

שמחת בית השואבה לחברי הכולל שלנו "תפארת לוי יצחק - דביר ביתך"

חברי כולל
תפארת זקנים לוי יצחק
מוזמנים ל-

מסע מיוחד בגליל

הפלגה חווייתית במימי הכנרת,
תפילות בציוני הצדיקים
ופיקניק מגבש בלב היער.

נשמח מאוד להשתתפותכם ביום
של חיזוק, וגיבוש של חברי הכולל!

יום ראשון, י"ד חשוון (25.10.26)

058.320.9031

לפרטים והרשמה
הרב יוסף רביבו